

Sondersammlungen der Universitätsbibliothek Lodz Kolekcje specjalne Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego

Dorota Bartnik, Tomasz Piestrzyński

Die Universitätsbibliothek Lodz (BUŁ) wurde am 11. Februar 1945 gegründet und war seit ihrer Gründung an Sondersammlungen interessiert, die ursprünglich einen bedeutenden Teil ihrer Bestände ausmachten.¹ Heute verfügt die Lodzer UB über ca. 2,5 Millionen Bände und gilt als eine universelle Einrichtung. Sie besitzt Dokumente aus allen Wissensgebieten, legt aber besonderen Wert auf die an der Lodzer Universität vertretenen Wissenschaften. Der Reichtum und die Attraktivität der UB Lodz ergeben sich aus ihrem vielfältigen Angebot. Außer den traditionellen Quellen hat der Leser Zugang zu digitalen Versionen der Sammlungen in dem Repository der Universität und der Digitalen Bibliothek der BUŁ sowie zu lizenzierten wissenschaftlichen digitalen Ressourcen. Im Falle der traditionellen Sammlungen (Bücher und Zeitschriften aus verschiedenen Epochen) gilt ein besonderes Augenmerk den Sondersammlungen mit den folgenden Unterteilungen: Inkunabeln (15. Jahrhundert), Frühdrucke (16.–18. Jahrhundert), Handschriften, Graphiken, Exlibris, Photographien, Atlanten, Musikalien, Flugblätter, Plakate, Kunstbücher, Erstausgaben usw. Sie machen ca. 12% der Gesamtbestände der UB Lodz aus und werden vor allem durch Schenkungen und Ankauf im In- und Ausland ergänzt.

Grundstock der Sondersammlungen sind die sog. sichergestellten Bestände, die aus dem Gebiet der Stadt Lodz und ihrer Umgebung sowie den nach dem Zweiten Weltkrieg infolge der Beschlüsse der Konferenz von Jalta an Polen angeschlossenen West- und Nordgebieten (ost-deutschen Grenzgebieten), darunter Schlesien, Pommern und Preußen, geborgen worden sind.

Bibliothek Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ) powstała 11 lutego 1945 r. i od początku swego istnienia gromadziła zbiory specjalne, które początkowo stanowiły znaczną część jej zasobu¹. Obecnie księgozbiór BUŁ liczy około 2,5 mln woluminów i ma charakter uniwersalny, zawiera dokumenty ze wszystkich dziedzin wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem nauk reprezentowanych na Uniwersytecie Łódzkim. O bogactwie i atrakcyjności księgozbioru Biblioteki UŁ decyduje jego różnorodność. Czytelnicy oprócz źródeł tradycyjnych mają dostęp do wersji cyfrowych zbiorów w Repozytorium UŁ i Bibliotece Cyfrowej UŁ oraz do naukowych licencjonowanych zasobów elektronicznych. Wśród zbiorów tradycyjnych – książek i czasopism z różnych epok – na szczególną uwagę zasługują kolekcje specjalne: inkunabuły (XV w.), stare druki (XVI–XVIII w.), rękopisy, grafiki, ekslibrisy, fotografie, atlasy, mapy, nuty, płyty, druki ulotne, plakaty, książki artystyczne, pierwodruki itd., które stanowią ok. 12% zasobu Biblioteki UŁ i są pieczołowicie uzupełniane głównie poprzez dary oraz kupno krajowe i zagraniczne.

Podstawę kolekcji specjalnych stanowią tzw. zbiory zabezpieczone z terenu Łodzi i okolic oraz ziem zachodnich i północnych (wschodnich kresów niemieckich) włączonych do Polski po II wojnie światowej w wyniku ustaleń konferencji jaltańskiej, m.in. Śląska, Pomorza, Prus. Do Biblioteki UŁ przetransportowano m.in. księgozbiory: Ostenów-Bismarcków z Płotów [Plathe] (ok. 13 tys. wol.), hrabiego Hochberga z Wierzchowic [Hochweiler], z Radzimia [Radem] (ok. 12 tys. wol.), Mierzyna [Altmarrin] (100 tys. wol.)², z Parsowa [Parsow], Zemszu³ [Sommerfeld] (1139 wol.), Koszalina [Köslin], Kostrzyna [Küstrin], Jeleniej Góry [Hirschberg im Riesengebirge], Głębzyca⁴ [Leobschütz], Wrocławia [Breslau].

← Abteilung Alte Drucke / Stare druki, BUŁ.
© Beata Gamrowska.

¹ Cf. Bartnik/Piesterzyński 2018.

² Handbuch deutscher historischer Buchbestände, hg. v. Fabian 1999, <http://fabian.sub.uni-goettingen.de/fabian?Lodz> [7.04.2018]. Nach Andrzejewski sind allein aus Marzyn [!] 56 000 Bände in die UB Lodz gebracht worden / Wg Andrzejewskiego przetransportowano z Marzyna [!] do BUŁ 56 tys. wol: Andrzejewski 2005a, 4.

³ Heute / Obecnie Lubsko w województwie lubuskim.

⁴ Heute / Obecnie Głębzyce w województwie opolskim.

In die UB Lodz sind folgende Büchersammlungen gelangt: Bestände der Familie Bismarck-von Osten aus Płoty [Plathe] (ca. 13.000 Bände), die des Grafen Hochberg aus Wierzchowice [Hochweiler], Bücher aus Radzim [Radem] (ca. 12.000 Bände), Mierzyn [Altmarrin] (100.000 Bände),² Parsów [Parsow], Zemsz³ [Sommerfeld] (1.139 Bände), Koszalin [Köslin], Kostrzyn [Küstrin], Jelenia Góra [Hirschberg im Riesengebirge], Głębocze⁴ [Leobschütz] und Wrocław [Breslau]. Auch ein Teil der Büchersammlungen aus den Berliner Bibliotheken (Königlich-Preußische Bibliothek und Stadtbibliothek)⁵ wurde hier geborgen. Eine andere Quelle stellen Schenkungen dar. Die wertvollsten Exemplare wurden vom Verband Polnischer Patrioten in Lemberg (23.500 Bände), von den Polen aus Vilnius (7.500 Bände, zusammen mit dem Nachlass von Eliza Orzeszkowa) und dem Bildungsministerium (5.000 Bände)⁶ geschenkt. Ergänzt wurden die Bestände auch durch Ankauf und Tausch mit verschiedenen Bibliotheken im In- und Ausland. Die Ergebnisse der in den

ersten Jahren des Bestehens der UB durchgeführten Aktionen übertrafen alle Erwartungen. Im akademischen Jahr 1946/47 belief sich der Bestand der UB Lodz auf 320.000 Bände, darunter 250.000 in den sog. sichergestellten Sammlungen.⁷

Trafila tu także część zbiorów bibliotek berlińskich (Państwowej-Pruskiej i Miejskiej)⁵. Drugim podstawowym źródłem wpływu były dary. Najcenniejsze otrzymano od Związku Patriotów Polskich we Lwowie (23,5 tys. wol.), społeczeństwa polskiego w Wilnie (7,5 tys. wol. – z pamiątkami po Elizie Orzeszkowej) i Ministerstwa Oświaty (5 tys. wol.)⁶. Zbiory uzupełniano także poprzez kupno i wymianę z różnymi bibliotekami w kraju i zagranicą. Rezultaty podjętych działań w pierwszym okresie istnienia Biblioteki przeszły wszelkie oczekiwania. W roku akademickim 1946/47 zasób BUŁ liczył 320 tys. wol. w tym 250 tys. z tzw. zbiorów zabezpieczonych⁷.

Abteilung Alte Drucke / Stare druki, BUŁ.
© Beata Gamrowska.

⁵ Andrzejewski 2005a, 4; Dylík 1980, 103; Nowicki 2006, 42.

⁶ Dylík 1980, 105; Więckowska 1955, 65–66.

⁷ Andrzejewski 2005b, 229.

Zunächst wurden die Bücher in einem alten Fabrikgebäude an der al. Kościuszki 10 gelagert und gesichtet. Die wertvollsten Exemplare wurden zuerst bearbeitet und in kleinere Räume an der Narutowicza 59, in ein Haus mit einem Lesesaal und Arbeitsräumen überführt. Die Raumknappheit wirkte sich auf den ordnungsgemäßen Betrieb der gesamten Bibliothek negativ aus; die ansteigenden Zahlen der Studierenden hatten zur Folge, dass die Einrichtung die ihr von den Uni-Behörden gestellten Aufgaben im Dienste einer sich dynamisch entwickelnden Universität kaum bewältigen konnte. 1950 beschlossen die Behörden der Universität Łódź, dass an der Ecke von Matejki und Narutowicza 59a⁸ ein neues Bibliotheksgebäude entstehen sollte. Das neue Objekt wurde am 19. Januar 1960 (Jahrestag der Befreiung der Stadt Łódź von der Nazi-Besatzung) der BUŁ offiziell zur Nutzung übergeben, in Wirklichkeit aber wurde es erst am 24. Mai in Betrieb genommen.⁹

Im Neubau konnten die Sonderbestände weiter ausgebaut werden. Aufgrund ihrer speziellen formalen Merkmale sind sie von den allgemeinen Sammlungen getrennt worden. Größtenteils handelt es sich dabei um Quellendokumente

Abteilung Alte Drucke / Stare druki, BUŁ.
© Beata Gamrowska.

Początkowo zbiory gromadzono w pofabrycznym lokalu przy al. Kościuszki 10, gdzie odbywała się ich selekcja. Najcenniejsze z nich były wstępnie opracowywane i przenoszone do niewielkich pomieszczeń przy ul. Narutowicza 59a, w których mieściła się czytelnia i pracownia. Na prawidłową pracę całej Biblioteki negatywnie rzutowała jej trudna sytuacja lokalowa; wzrost liczby studentów powodował, że placówka ta z trudem mogła sprostać zadaniom, jakie stawiały przed nią władze dynamicznie rozwijającej się uczelni. W 1950 r. władze UŁ podjęły decyzję o budowie nowego gmachu Biblioteki u zbiegu ulic Matejki i Narutowicza⁸. Uroczyste przekazanie gmachu do użytku miało miejsce 19 stycznia 1960 r. (w rocznicę wyzwolenia Łodzi spod okupacji hitlerowskiej), faktycznie jego przejęcie nastąpiło 24 maja tegoż roku⁹.

W nowym budynku Biblioteki mogły rozwinąć swoją działalność zbiory specjalne. Wydzielono je ze zbiorów ogólnych ze względu na ich odrębne

⁸ W 2006 r. oddano od użytku kolejny gmach Biblioteki przylegający do bryły budynku z 1960 r. Mieści się w nim m.in. wolny dostęp i wypożyczalnia.

⁹ Frontczakowa/Jaworska 1966, 35.

von oft historischem und einzigartigem Charakter. Die Aufstellung der Dokumente folgte zunächst keiner fest definierten Systematik; sie wurden weder katalogisiert noch zugänglich gemacht, sondern nur sortiert und in Regale gestellt. Das Erfassen der alten Drucke begann 1950 als die Aufgabe der neu eingerichteten Abteilung für Alte Drucke innerhalb des Rahmens der Abteilung zur Erschließung der Sammlungen.¹⁰ Ein Jahr später wurde unter der Leitung des stellvertretenden Direktors Zygmunt Dylak¹¹ eine selbstständige Kartographie-Abteilung eröffnet. 1952 begann im Zuge der Bearbeitung von Sammlungen die Katalogisierung der Musikalien,¹² drei Jahre später die der graphischen Sammlung.¹³ Das erfasste Material wurde im Großen Lesesaal bereitgestellt. 1960 wurde eine ebenfalls selbstständige Abteilung für Dokumentation des Soziallebens¹⁴ eingerichtet. Die Abteilung für Sondersammlungen entstand im November 1961 und war in einem separaten Teil des Neubaus in entsprechenden Räumen untergebracht. Sie bestand damals aus sechs Sektionen: Alte Drucke, Kartographie, Musikalien, Graphiken, Dokumente des Soziallebens und Handschriften.¹⁵ Zurzeit besteht sie aus sieben Sektionen mit über 300.000 Einheiten. Im Jahre 2014 wurde sie um eine Zimelien-Abteilung erweitert, die rare und wertvolle Drucke sammelt, welche nach 1800 veröffentlicht worden sind und in keine der oben genannten Kategorien der Sondersammlungen eingestuft werden konnten. Alte Drucke bilden einen sehr wertvollen Teil der Sondersammlungen der Lodzer Universitätsbibliothek.

Im Jahr 1948 umfassten die Bestände bereits 12.000 Bände.¹⁶ In den nächsten 70 Jahren ist die Sammlung alter Drucke hauptsächlich durch Schenkungen, Tausch und antiquarischen Ankauf auf über 28.000 Bände erweitert worden. Die kleinste Sammlung von 23 Bänden bilden die Inkunabeln, d.h. bis Ende des Jahres 1500 erschienenen Drucke. Besonders stark vertreten sind unter ihnen Bibelausgaben, Bibelkommentare und exegetische Werke. Polonica

cechy formalne. W znacznej części są to dokumenty źródłowe, mające niejednokrotnie cechy formalne. W znacznej części są to dokumenty źródłowe, mające niejednokrotnie charakter zabytkowy i unikatowy. Początkowo kompletowanie tych dokumentów nie miało ściśle wytyczonego kierunku, nie były one opracowywane i udostępniane, a jedynie segregowane i układane na półkach. Opracowanie rozpoczęło od starych druków w 1950 r. w ramach nowo powołanego Referatu Starodruków, w obrębie Oddziału Opracowania Zbiorów¹⁰. Rok później powstał Samodzielny Referat Kartografii, którym kierował wicedyrektor Zygmunt Dylak¹¹. W 1952 r. w ramach Oddziału Opracowania Zbiorów rozpoczęło katalogowanie nut¹², a trzy lata później zbiorów ikonograficznych¹³. Opracowane zbiory udostępniano w Czytelnicy Głównej. W 1960 r. powołano Samodzielny Referat Dokumentów Życia Społecznego¹⁴. Oddział Zbiorów Specjalnych utworzono w listopadzie 1961 r. i ulokowano go w oddzielnej części budynku w odpowiednich pomieszczeniach. Składał się on wówczas z sześciu Sekcji: Starych Druków, Kartografii, Muzykaliów, Ikonografii, Dokumentów Życia Społecznego i Rękopisów¹⁵. Obecnie Oddział Zbiorów Specjalnych składa się z siedmiu sekcji, w których zgromadzono ponad 300 tys. jednostek. W 2014 r. w jego strukturę włączono Sekcję Cymeliów gromadzącą rzadkie i cenne druki opublikowane po 1800 r., niekwalifikujące się do żadnej z wyżej wymienionych kategorii zbiorów specjalnych.

Bardzo cenną część zbiorów specjalnych Biblioteki UŁ stanowią stare druki. W 1948 r. zasób ten liczył 12 tys. woluminów¹⁶. Przez kolejne 70 lat kolekcja starych druków powiększyła się do ponad 28 tys. wol., głównie za sprawą darów, wymiany i kupna antykwarycznego. Najmniejszy zbiór liczący 23 wol. tworzą inkunabuły, czyli druki wydane do końca 1500 r. Dominują w nim wydania Biblii oraz komentarze i prace filologiczne z nią związane. Polonica stanowią zaledwie 20% zasobu starych druków BUŁ. Wśród nich ok. 2,5 tys. tytułów powstało w polskich oficynach

¹⁰ Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1950, 15.

¹¹ Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1951, 13.

¹² Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1952, 27.

¹³ Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1955, 21.

¹⁴ Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1960, 17.

¹⁵ Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1961, 18.

¹⁶ Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok akademicki 1947/48, 17.

machen nur 20% des UB-Bestands an alten Drucken aus. Unter ihnen wurden etwa 2.500 Titel in polnischen Druckereien herausgebracht: bei Haller, Wietor, Wirzbięta, Łazarz, Szarffenberg, von denen die ältesten Werke von Jan von Stobnica (1508), Jan Głogowczyk (1514), die Chroniken von Miechowita, Kromer und Piasecki sowie Werke von Orzechowski, Paprocki und Herbut-Statute¹⁷ sind. Besonders zahlreich sind ausländische Drucke aus den folgenden Verlagen: Koberger (Nürnberg), Manutius (Venedig), Giunt (u.a. Florenz, Rom), Elzevir (Leiden),

drukerskich: Hallera, Wietora, Wirzbięta, Łazarza, Szarffenberga, z których jako najstarsze należy wymienić dzieła Jana ze Stobnicy (1508 r.), Jana Głogowczyka (1514 r.), kroniki Miechowity, Kromera, Piaseckiego, dzieła Orzechowskiego, Paprockiego, Statuta Herbuta¹⁷. Najliczniejszą grupę stanowią druki obce powstałe w oficynach: Kobergera (Norymberga), Manutiusów (Wenecja), Giuntów (m.in. Florencja, Rzym), Elzevirów (Lejda), Breitkopfów (Lipsk), Giambattisty Bodoniego (Watykan, Parma), Plantinów (Antwerpia), Estiennów (Paryż, Genewa) i innych.

Breitkopf (Leipzig), Giambattista Bodoni (Vatikan, Parma), Plantin (Antwerpen), Estiens (Paris, Genf) u.a. Fast 7.000 Bände umfassen deutschsprachige Frühdrucke,¹⁸ unter denen die Erstausgaben aus der Reformationszeit besondere Beachtung verdienen: u.a. Gesamtausgaben von Luthers Werken, Schriften von Erasmus von Rotterdam und Philipp Melanchthon, unter den neueren Erstausgaben der Werke von Goethe, Schiller, Wieland, Lessing u.a.¹⁹ Stark vertreten ist in der UB auch französische und englische Literatur sowie italienische Poesie und Dramaturgie.

Abteilung Alte Drucke / Stare druki, BUŁ.
© Beata Gamrowska.

Prawie 7 tys. woluminów to starodruki niemieckojęzyczne¹⁸, wśród których na uwagę zasługują pierwotne wydania z okresu Reformacji, m.in. kompletne wydania dzieł Lutra, druki Erazma z Rotterdamu, Filipa Melanchtona oraz spośród nowszych – pierwsze wydania utworów Goethego, Schillera, Wielanda, Lessinga i inne¹⁹. Dobrze reprezentowana jest w BUŁ literatura francuska i angielska oraz poezja i dramaturgia włoska.

¹⁷ Frontczakowa/Jaworska 1966, 39–40.

¹⁸ Andrzejewski 2005a, 4.

¹⁹ Frontczakowa/Jaworska 1966, 39–40.

Zu den größten Provenienzen gehören: die Bibliothek von Schloss Plathe in Pommern [Płoty], die Preußische Staatsbibliothek zu Berlin,²⁰ die Stadtbibliothek Stettin [Szczecin], die Majoratsbibliothek zu Carolath-Beuthen [Siedlisko], die V. Wallenberg Bibliothek Landeshut [Kamienna Góra], die Freistandesherrliche Majoratsbibliothek in Warmbrunn [Cieplice], die Stadtbücherei Elbing [Elbląg], die Bibliothek des Königlich-Katholischen Gymnasiums Groß-Glogau [Głogów] und die Gymnasialbibliothek zu Königsberg [Królewiec].

Sondersammlungen (Musikalien, Dokumente des sozialen Lebens, alte Drucke, Handschriften) waren in den letzten zwanzig Jahren Gegenstand zahlreicher Studien und Projekte.²¹ Besonders hervorzuheben sind die gemeinsamen Aktivitäten der UB Lodz, des Instituts für Germanistik der Universität Lodz und der Justus-Liebig-Universität Gießen. Im Jahre 2003 erschien auf Deutsch und Polnisch eine von Carola Hilmes (Frankfurt) und Małgorzata Kubisiak²² erarbeitete wissenschaftliche Studie zur deutschen Reiseliteratur der Aufklärungszeit. In den Jahren 2016 bis 2018 wurde das Projekt „Germanica aus dem 16. Jahrhundert in den Sammlungen der Universitätsbibliothek Lodz“ realisiert. Das jüngste Unterfangen ist das vom Ministerium für Bildung und Wissenschaft mitfinanzierte Projekt „Wertvolle Pommeranica und Prussica der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts in den Sammlungen der Universitätsbibliothek Lodz“, in dessen Rahmen der vorliegende Katalog veröffentlicht werden konnte.

Do największych zespołów proveniencyjnych należą: Bibliothek Schloss Plathe – Pommern [Płoty], Preußische Staatsbibliothek Berlin²⁰, Stadtbibliothek Stettin [Szczecin], Majoratsbibliothek zu Carolath-Beuthen [Siedlisko], V. Wallenberg Bibliothek Landeshut [Kamienna Góra], Freistandesherrliche Majoratsbibliothek Warmbrunn [Cieplice], Stadtbücherei Elbing [Elbląg], Bibliothek Königlich-Katholisches Gymnasium Groß-Glogau [Głogów], Gymnasialbibliothek Königsberg [Królewiec].

Kolekcje specjalne (muzykalia, dokumenty życia społecznego, stare druki, rękopisy) w ostatnich dwóch dekadach były przedmiotem wielu opracowań i projektów²¹. Na szczególną uwagę zasługują działania, które zostały podjęte wspólnie przez Bibliotekę UŁ, Instytut Filologii Germańskiej UŁ i Justus-Liebig-Universität w Gießen. W 2003 r. ukazało się naukowe opracowanie niemieckiej literatury podróżniczej z okresu oświecenia w języku niemieckim i polskim autorstwa Caroli Hilmes (Frankfurt) i Małgorzaty Kubisiak²². W latach 2016–18 został zrealizowany projekt „Germanika z XVI wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego“. Ostatnim przedsięwzięciem jest projekt „Cenne pommeranica i prussica pierwszego półwiecza XVII stulecia w zbiorach Biblioteki UŁ“ współfinansowany przez MEiN, w ramach którego został opublikowany niniejszy katalog.

²⁰ Ein bedeutender Teil der Buchbestände der Preußischen Staatsbibliothek Berlin, die nach dem Krieg nach Lodz und in andere polnische Hochschulbibliotheken gelangt sind, wurde 1965 nach Berlin restituiert. Koordiniert wurde die Aktion durch die Bibliothek der Universität Lodz, in die zunächst Bücher aus Lublin, Warschau und in geringerem Umfang aus Krakau gebracht worden sind. Die UB Lodz hat der deutschen Seite damals ca. 76.000 Tonnen an Büchern sowie Zeitschriften aus dem 19. und 20. Jahrhundert (darunter allein aus der UB Lodz 33.000 Bände) zurückgegeben. Ansonsten sind aus Krakau und Breslau ca. 140.000 Tonnen an Beständen, hauptsächlich Zeitschriften, direkt nach Berlin gebracht worden. / Znaczna część zbiorów z Preussische Staatsbibliothek Berlin, które po wojnie trafiły do Łodzi i innych bibliotek szkół wyższych w Polsce, została przetransportowana w 1965 r. do Berlina. Akcją kierowała Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, do której zbiory przesłał Lublin, Warszawa i w niewielkiej części Kraków. Biblioteka UŁ stronie niemieckiej przekazała wówczas ok. 76 tys. ton książek i czasopism z XIX i XX wieku (w tym z BUŁ – 33 tys. wol.). Poza tym z Krakowa i z Wrocławia przesłano bezpośrednio do Berlina ok. 140 ton zbiorów, głównie gazet, Cf. zob. XIX Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1964, 5–6. Brief des Direktors der Jagiellonischen Bibliothek, Dr. Jan Baumgart, an Mag. Michała Kuny, Vizedirektorin der Universitätsbibliothek in Lodz betreffs der Rückgabeaktion nach Berlin / Doc. Dr Jan Baumgart Dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej do mgr. Michała Kuny, Wicedyrektora Biblioteki Głównej UŁ w Łodzi [Pismo dotyczące akcji przekazania zbiorów do Berlina], Kraków 29 XI 1965, Handschrift in der UB Lodz / rps ze zbiorów BUŁ.

²¹ Cf. Bartnik/Piastrzyński 2018, 53–54. Publikację wydano w ramach projektu „Germanika z XVI wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego“.

²² Hilmes/Kubisiak 2003, nr 5; Hilmes/Kubisiak 2007, nr 14.

Dank der gemeinsamen Aktivitäten konnten ein erheblicher Teil der deutschsprachigen Frühdrucke im NUKAT-Katalog erfasst und besonders beschädigte Exemplare konserviert werden. Die Präsentation von Digitalisaten der Bestände in der Digitalen Bibliothek der Universität Łódź ermöglicht einerseits den Schutz historischer Originale und andererseits einen breiten Zugang. Es sei darauf hingewiesen, dass die deutschsprachigen Frühdrucke aus den Beständen der UB Łódź ein Teil des europäischen Kulturerbes sind und ein wichtiges und reichhaltiges Forschungsmaterial für Vertreter verschiedener wissenschaftlicher Disziplinen darstellen.

Zettelkatalog der Alten Drucke /
Stare druki, BUŁ. @ Cora Dietl.

Dzięki wspólnie podjętym działaniom znaczna część niemieckojęzycznych starodruków została opracowana w katalogu NUKAT, poddana konserwacji (najbardziej zniszczone egzemplarze) oraz zdigitalizowana. Prezentacja kopii cyfrowych w Bibliotece Cyfrowej UŁ pozwala z jednej strony na ochronę zabytkowych oryginałów, z drugiej zaś umożliwia szeroki do nich dostęp. Należy zaznaczyć, że starodruki niemieckojęzyczne z zasobu Biblioteki UŁ są częścią euro-

pejskiego dziedzictwa kulturowego i stanowią ważny i bogaty materiał badawczy dla przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych.

Archivalien und ungedruckte Quellen / Archiwalia i źródła niedrukowane

Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok akademicki 1947/48.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1950.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1951.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1952.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1955.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1960.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1961.
Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1964.

Literaturhinweise / Bibliografia

Andrzejewski, Jerzy: Piśmiennictwo niemieckie w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, in: BIBIK. Biuletyn Informacji Bibliotecznych i Kulturalnych Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi 4/32 (2005a), S. 4f.
Andrzejewski, Jerzy: Uniwersytecka księżnica, Kronika: pismo Uniwersytetu Łódzkiego, Wydanie specjalne (2005b).
Bartnik, Dorota und Tomasz Piestrzyński: Historia Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Między tradycją a nowoczesnością, in: Unbekannte Schätze: Germanica des 16. Jahrhunderts in der Universitätsbibliothek Łódź / Nieznane skarby: Germanika XVI-wieczne w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, hg. v. Cora Dietl und Małgorzata Kubisiak. Łódź 2018, S. 29–60.
Dylik, Zygmunt Stanisław: Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi w pierwszym okresie istnienia, in: Życie Szkoły Wyższej 7–8 (1980), S. 99–110.
Frontczakowa, Wanda und Janina Jaworska: Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi. Informator dla czytelników. Łódź 1966.
Handbuch deutscher historischer Buchbestände in Europa: eine Übersicht über Sammlungen in ausgewählten Bibliotheken, Bd. 6: Polen, Bulgarien, hg. v. Bernhard Fabian. Hildesheim 1999.
Hilmes, Carola und Małgorzata Kubisiak: Deutschsprachige Reiseliteratur des achtzehnten Jahrhunderts in Łódź, in: Aus dem Antiquariat. Zeitschrift für Antiquare und Büchersammler 5 (2003), S. 319–342.
Hilmes, Carola und Małgorzata Kubisiak: Niemieckojęzyczna literatura podróżnicza osiemnastego wieku na podstawie zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, in: Folia Librorum 14 (2007), S. 1–27.
Nowicki, Ryszard: Działalność Aleksandra Birkenmajera na rzecz ochrony zbiorów bibliotecznych: ziemie zachodniej i północnej Polski w latach 1945–1947. Posen 2006.
Więckowska, Helena: Pierwsze dziesięciolecie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi 1945–1954. Łódź 1955.